

Bijlagen bij het Uitvoeringsprogramma Inspraak (UPI)

Concept Regiegroep – versie 3 september 2008

Bijlagen bij het Uitvoeringsprogramma Inspraak (UPI)

Concept Regiegroep – versie 3 september 2008

Inhoudsopgave

Bijlage A	Juridische uitgangspunten	4
Bijlage B	Bestuurlijke afspraken	9
Bijlage C	Register van plannen	13
Bijlage D	Indeling deelvragen naar thema	16
Bijlage E	Werkwijze	17
Bijlage F	Format voor bevoegde gezagen (leeg)	19
Bijlage G	Voorbeeldbrief en ingevuld format	20
Bijlage H	Gedetailleerde werkplanning	23
Bijlage I	Inhoudsopgave producten	24
Bijlage J	Tekstversies kernboodschap	26
Bijlage K	Format leeswijzer	28
Bijlage L	Format kennisgeving	30
Bijlage M	Inventarisatie inspraakreacties (vraagbundel)	31
M.1	Inleiding	31
M.1.1	Leeswijzer	31
M.2	Doelen (hfst 5 SGBP)	31
M.2.1	Begrenzing van de waterlichamen	31
M.2.2	Ambitie/haalbaarheid doelen	32
M.2.3	Statustoekenning	33
M.2.4	Beschermde gebieden (hfst 3 SGBP)	33
M.3	Maatregelen	34
M.3.1	Normen / generieke maatregelen	34
M.3.2	Motivatie van de gekozen maatregelen	35
M.3.3	Inhoud van de maatregelen (hfst 7 SGBP)	37
M.3.4	Monitoring (hfst 4 SGBP)	38
M.4	Proces	38
M.4.1	Participatie	38
M.4.2	Afstemming	39
M.4.3	Juridisch	41
M.4.4	Baten	41
M.5	Bronnenlijst	41

Bijlage A Juridische uitgangspunten

In de voorbereiding van dit uitvoeringsprogramma is juridisch advies ingewonnen over de in deze bijlage opgenomen thema's. De uitkomsten zijn de basis geweest voor een aantal bestuurlijke afspraken (zie Bijlage B) en vormen tezamen de uitgangspunten voor dit uitvoeringsprogramma. Daar waar mogelijk is in de hoofdtekst verwezen naar deze bijlage.

A. Wettelijke basis voor de plannen

Het Rijk bereidt een nationaal waterplan als bedoeld in de Waterwet voor. Verwacht wordt dat de Waterwet in de loop van 2009 in werking zal treden. Gezien de onzekerheden over het precieze moment van inwerkingtreding van deze wet worden de plannen voorbereid op grond van de geldende Wet op de waterhuishouding (Wwh). Dit betekent dat het nationale plan zal worden vastgesteld als een nota waterhuishouding (NW5), maar op grond van het overgangsrecht na inwerkingtreding van de Waterwet gelijkgesteld zal worden aan een nationaal waterplan (NWP), tevens structuurvisie, als bedoeld in artikel 4.1 van de Waterwet. Wil dit verdedigbaar zijn, dan zal de voorbereiding van NW5 inhoudelijk en procedureel aan de maat moeten zijn van de eisen voor een nationaal waterplan. Inhoud en procedure van het plan mogen echter niet strijdig zijn met hetgeen de vigerende wetgeving bepaalt.

B. Inspraaktermijnen

1. SGBPs

Artikel 14, lid 1, KRW bepaalt dat de ontwerp-SGBPs minstens één jaar voor het begin van de periode waarop het plan betrekking heeft voor opmerkingen ter beschikking worden gesteld van publiek. Op grond van het tweede lid van dat artikel moet voor een periode van zes maanden aan het publiek gelegenheid worden geboden voor het maken van schriftelijke opmerkingen. Deze bepalingen zijn geïmplementeerd in de Wwh en in de Waterwet.

2. NW5/NWP

Op grond van de Wwh geldt de Awb-inspraaktermijn van 6 weken voor de ontwerp NW5/NWP. Deze termijn wijkt af van de inspraaktermijn van zes maanden die geldt voor de stroomgebiedbeheersplannen (SGBPs). Aan de politieke wens om - met inachtneming van de op dit moment geldende wettelijke beperkingen - de SGBPs en (het overige deel van) het waterplan zoveel mogelijk gelijk op te laten lopen wordt op de volgende tegemoetgekomen. Bij de terinzagelegging van de SGBPs wordt een *voorontwerp* van NW5/NWP gepubliceerd als een op de SGBPs betrekking hebbend stuk.¹ Het ontwerp-NW5/NWP zelf wordt vervolgens zes weken voor het aflopen van de inspraaktermijn

¹ Art. 3:11, eerste lid, Awb: "Het bestuursorgaan legt het ontwerp van het te nemen besluit, met de daarop betrekking hebbende stukken die redelijkerwijs nodig zijn voor een beoordeling van het ontwerp, ter inzage."

voor de SGBPs formeel ter inzage gelegd voor inspraak. Op deze wijze wordt voorzien in de mogelijkheid voor een ieder om gedurende een periode van zes maanden de plannen in samenhang te bezien.

3. BPRW

De inspraaktermijn voor het BPRW is zowel op grond van de Wwh als op grond van de Waterwet – conform Awb – 6 weken.

4. Provinciale plannen en waterschapsplannen

Afdeling 3.4 Awb is van toepassing op de voorbereiding van de provinciale plannen en de beheerplannen van de waterschappen (8 en 9 Wwh jo. 147 Provinciewet). Bij provinciale verordening kan op grond van artikel 147 Provinciewet een langere inspraaktermijn worden bepaald. Als dat niet het geval is geldt de Awb-termijn van zes weken voor het naar voren brengen van zienswijzen (artikel 3.16, eerste lid, Awb).

C. Moment van terinzagelegging

Artikel 14 van de KRW bepaalt dat het ontwerp van de SGBPs minstens een jaar voor aanvang van de planperiode moeten worden gepubliceerd, dus uiterlijk op 22 december 2008. De inspraaktermijn voor de ontwerp-SGBPs begint vanaf dat moment te lopen. Het voorontwerp-NW5/NWP wordt als onderliggend stuk bij de SGBPs gepubliceerd en ligt zo tegelijkertijd met de ontwerp-SGBPs voor een ieder ter inzage. Het ontwerp-NW5/NWP wordt op 11 mei 2009 (zes weken voor het einde van de inspraaktermijn voor de ontwerp-SGBPs) ten behoeve van de inspraak op zelf gepubliceerd.

Op grond van de Awb moeten ter inzage worden gelegd de stukken die betrekking hebben op het te nemen besluit en die redelijkerwijs nodig zijn voor de beoordeling van het ontwerp. Overigens heeft het bestuursorgaan een zekere (beperkte) mate van beoordelingsvrijheid om te beslissen welke stukken redelijkerwijs nodig zijn voor de beoordeling van het ontwerp. Mede in het licht van de bepaling in de KRW dat op verzoek inzage gegeven moet worden in de bij de opstelling van het ontwerp-SGBP gebruikte achtergronddocumenten en informatie, ligt het voor de hand dat alle ontwerpplannen beschikbaar zijn op het moment van terinzagelegging van de ontwerp-SGBP's, m.a.w. dat de 'onderliggende' ontwerpplannen tegelijk met de ontwerp-SGBP's ter inzage worden gelegd.

D. Datum van vaststelling van de definitieve plannen

De SGBPs moeten uiterlijk op 22 december 2009 worden vastgesteld. Ook het waterplan moet uiterlijk op die datum worden vastgesteld in verband met het verlopen van de planperiode van de Vierde nota waterhuishouding. Het BPRW, de provinciale plannen en beheerplannen van de waterschappen moeten eveneens uiterlijk op die datum zijn vastgesteld. Deze plannen bevatten de maatregelen die onderdeel vormen van de maatregelenprogramma's bedoeld in artikel 11 van de KRW. De maatregelenprogramma's moeten op grond van artikel 11, lid 7, uiterlijk 9 jaar na de datum van inwerkingtreding van de KRW worden vastgesteld (dus op 22 december 2009).

Vaststelling van de waterbeheerplannen en de provinciale plannen voordat de SGBP's worden vastgesteld, brengt een zeker risico voor die plannen met zich. Zolang de SGBP's nog niet zijn vastgesteld, kunnen deze immers nog aan verandering onderhevig zijn. Indien een reeds vastgesteld plan door die verandering komt af te wijken van de SGBP's zal een wijzigingsprocedure (partiële herziening) voor dat plan ingezet moeten worden om het plan in lijn te brengen met de SGBP's.

E. Afstemming ten aanzien van de verwerking van zienswijzen

1. Doorzendverplichting zienswijzen

De Awb voorziet in een algemene doorzendverplichting voor bestuursorganen voor ten onrechte aan hen gerichte of geadresseerde geschriften. Wettelijk gezien is er sprake van een doorzendplicht wanneer een zienswijze duidelijk aan het verkeerde bevoegd gezag is gericht (artikel 2:3 Awb). Wanneer het onduidelijk is of een zienswijze aan het verkeerde bevoegd gezag is gericht, omdat de zienswijze zich niet duidelijk richt tot het betreffende plan of daarvoor niet relevant is, dan dient door het bevoegd gezag waaraan de zienswijze is gericht toch een reactie op de inspraak te geven.

Gelijktijdig met de doorzending dient het bestuursorgaan daarvan mededeling te doen aan de afzender van de zienswijze. Deze dient immers op de hoogte te blijven van de plaats waar zijn geschrift zich bevindt, bijvoorbeeld om contact te kunnen opnemen met het bestuursorgaan waarheen is doorgezonden, indien een reactie uitblijft.

2. Moment van beantwoording van zienswijzen

Beantwoording van zienswijzen maakt onderdeel uit van de motivering bij de vaststelling van het plan. Hiervoor is geen wettelijke termijn vastgesteld, maar vanuit het oogpunt van behoorlijk bestuur is het wel raadzaam dit binnen een redelijke termijn te doen en/of daar bij de kennisgeving over te communiceren. Een bevoegd gezag zou met een Nota van Antwoord wel alvast eerder een reactie kunnen geven op de zienswijzen alvorens definitieve vaststelling van het plan.

Wanneer de Nota van Antwoord eerder wordt vastgesteld dan het bijbehorende plan, wordt daarmee vooruitgelopen op het vaststellingsbesluit, en bestaat het risico dat dit gedaan wordt op een manier die later niet opportuun blijkt. Dan geldt dat, indien een eerdere Nota van Antwoord bestuurlijke uitspraken omvat, je daar als bestuursorgaan aan gehouden bent. Het beste is dus om pas een inhoudelijke reactie op de inspraak te geven en bestuurlijke afspraken pas vast te leggen bij definitieve vaststelling van het plan.

3. Inhoudelijke afstemming van plannen na vaststelling

In het overgangsrecht van de Waterwet (opgenomen in de invoeringswet) zal worden geregeld dat de waterhuishoudings- en beheersplannen die voor de inwerkingtreding van de Waterwet zijn vastgesteld beschouwd worden als plannen in de zin van hoofdstuk 4 van de Waterwet. De Waterwet geeft het Rijk instrumenten om sturing te geven aan de taken van provincies en waterschappen. Het meest directe sturingsinstrument is de aanwijzing.

Artikel 3.10 van de Waterwet biedt het Rijk de mogelijkheid om aanwijzingen te geven en zonedig in de plaats van provincie of waterschap te treden. Evenals de algemene instructiebevoegdheid uit artikel 3.8, tweede lid, zijn deze bevoegdheden geclausuleerd. Het Rijk zal van deze bevoegdheden slechts in uitzonderlijke gevallen gebruik maken.

F. Mogelijkheid van beroep

Of de vaststelling van een nationaal of provinciaal waterbeheersplan voor beroep vatbaar is, is in hoge mate afhankelijk van de inhoud van het plan. Bepaald zal moeten worden of het plan een besluit is in de zin van artikel 1:3 van de Awb. Bevat een plan puur beleid en is het niet op enig rechtsgevolg gericht, dan zal geen beroep mogelijk zijn. Dit zal vaak het geval zijn bij kaderplannen, waarbij nog diverse concrete maatregelen noodzakelijk zijn om het daarin vervatte beleid ten uitvoer te brengen. Bevat een plan concrete maatregelen die op rechtsgevolg zijn gericht, dan zal dit plan voor bezwaar en beroep vatbaar zijn.

Of het NWP, de SGBP's, of het BPRW voor beroep vatbaar zullen zijn, kan niet op voorhand worden beantwoord, al is dit (bijv. voor het BPRW) niet uit te sluiten. In algemene zin geldt dat indien de hogere plannen al op rechtsgevolg gerichte elementen bevatten, waarvoor geen nadere besluitvorming in de lagere plannen nodig is, dan zal beroep mogelijk zijn. Is nadere besluitvorming wel vereist, dan zal beroep op de lagere plannen waarin die besluiten zijn vervat mogelijk zijn.

Overigens dient te worden opgemerkt dat de situatie bij waterbeheersplannen op grond van artikel 9 Wwh – voor zover zij niet door Provinciale Staten zijn vastgesteld, anders is. Deze plannen – voor zover niet door Provinciale Staten vastgesteld – behoeven op grond van artikel 9 lid 5 Wwh de goedkeuring van Gedeputeerde Staten van de provincie. Een dergelijk goedkeuringsbesluit is - ongeacht de inhoud van het waterbeheersplan – voor beroep vatbaar. In beroep staat ook slechts dit goedkeuringsbesluit ter toets.

Hierbij dient te worden opgemerkt dat artikel 149 van de Waterschapswet (in geval van beheersplannen vastgesteld door het waterschap) bepaalt dat de goedkeuring door GS slechts kan worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Het beperkte toetsingskader voor GS beperkt ook de omvang van de beroepsmogelijkheden. Immers, de rechter dient te slechts te oordelen of GS in redelijkheid goedkeuring hebben verleend. Bij de beoordeling daarvan zullen dus ook slechts strijd met het recht of het algemeen belang aan de orde komen. Strijd met Europese richtlijnen (zoals de KRW) zou hierbij dus wel een onderwerp kunnen vormen.

Het instellen van beroep heeft overigens geen schorsende werking. Behoudens een toegewezen schorsingsverzoek zijn de plannen dus na vaststelling en bekendmaking van kracht.

G. Internationaal

Internationaal spelen er een aantal vraagstukken, zie hieronder in cursief:

Inzake de rapportage art. 14 KRW is de vraag of er een verplichting is om ten behoeve van deze rapportage een volledig overzicht te hebben over alle inspraak in Nederland? Dus niet alleen op de SGBP's, maar ook op alle regionale plannen?

-
- Uit de KRW vloeit een dergelijke verplichting niet expliciet voort. Wel moet er voldoende zicht zijn op de inspraak om te kunnen voldoen aan punt A.9. van bijlage VII van de richtlijn, die bepaalt dat in het SGBP moet zijn opgenomen: “een samenvatting van de maatregelen inzake voorlichting en raadpleging van het publiek, de resultaten daarvan alsmede de planwijzigingen die daarvan het gevolg zijn.”

Moet inspraak op deel A mogelijk zijn en ligt deel A dan samen met deel B in de inspraak?

- Zowel deel B als deel A moeten ter inspraak worden gelegd. Deel B is het nationale deel van het stroomgebiedbeheerplan, deel A is het internationale deel van het stroomgebiedbeheerplan. Voor zover het internationale deel betrekking heeft op het nationale deel dient in de mogelijkheid tot inspraak te worden voorzien.

Wie kan op deel A van het plan inspreken: burgers, belanghebbenden of belangenorganisaties?

- In artikel 4, derde lid, Wwh is bepaald dat een ieder zienswijzen naar voren kan brengen.

Stel een NL belangenorganisatie wil inspreken op een Franse kwestie: waar doet hij dat: in NL, of in Frankrijk?

- De Waterwet bepaalt dat ontvangen zienswijzen op een ontwerp-SGBP ter kennis van de bevoegde autoriteiten van de betrokken staten moeten worden gebracht, voor zover die zienswijzen niet uitsluitend betrekking hebben op het Nederlandse deel van dat plan. Deze bepaling ziet op het geval dat er naar aanleiding van de terinzagelegging in Nederland van de delen A en B zienswijzen worden ontvangen door het Rijk. Een door de Nederlandse autoriteiten ontvangen zienswijze naar aanleiding van de terinzagelegging door Frankrijk van de Franse SGBP's die betrekking heeft op een Franse kwestie valt hier niet onder.

Op basis van de juridische overwegingen en adviezen en de bestuurlijke wensen zijn een aantal afspraken gemaakt, die de basis voor dit uitvoeringsprogramma vormen. Deze afspraken zijn, net zoals de juridische aspecten, verwerkt in de opzet van het uitvoeringsprogramma. Daar waar mogelijk in de hoofdtekst verwezen naar deze bijlage.

A. Inspraaktermijn / timing

Rijksplannen

Afgesproken is om rekening te houden met de politieke en beleidsmatige wens om zowel het NWP als de SGBP's gedurende een termijn van zes maanden ter inzage te leggen. Dit wordt gezien als een logische opmaat naar het toekomstige regime van de nieuwe waterwet. Daarbij wordt het als onwenselijk beschouwd dat de inspraak op het NPW is afgerond, voordat die op de SGBP's afloopt. Afgesproken is dat er gewerkt zal worden volgens het scenario:

- bij de ter inzage legging van de SGBP's wordt een voorontwerp van het NWP gepubliceerd. Dit is een op de SGBP's betrekking hebbend stuk, zonder dat hierop kan worden ingesproken.
- Het ontwerp NWP zelf wordt vervolgens zes weken voor het aflopen van de inspraaktermijn voor de SGBP's (11 mei 2009) formeel ter inzage gelegd voor inspraak.
- Daarbij is de afspraak dat er tussen het voorontwerp NWP en het ontwerp NWP inhoudelijk geen verschil bestaat.

Bovenstaande aanpak leidt tot de volgende inspraaktermijnen:

- Inspraak BRPW: 22-12-2008 tot 2-2-2009
- Inspraak SGBP: 22-12-2008 tot 22-06-2009
- Publicatie NWP: 22-12-2008 tot 11-05-2009
- Inspraak NWP: 11-05-2009 tot 22-06-2009

- Het Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten verzorgen de eigen reactie op de inspraak conform hun bevoegdheden.
- Er vindt tussen bevoegde gezagen afstemming plaats over de voorbereiding, de ter inzage legging en de reacties die voor verschillende bestuurslagen relevant zijn. Dit betekent dat bevoegde gezagen op elkaar wachten met het verzenden van hun reactie op de inspraak voor onderwerpen waarover afstemming nodig is.
- De verschillende bestuurslagen streven ernaar de inspraak op elkaars plannen tot een minimum beperken.
- Er zal op nationaal en regionaal niveau regie worden gevoerd met betrekking tot het inspraakproces ten einde:
 - overzicht te hebben over die reacties waarover afstemming moet plaatsvinden;
 - het proces van afstemming te begeleiden binnen de regio en tussen rijk en regio.
- De RBO's, ondersteund door de RAO's, vullen deze regierol in de regio in en zorgen voor de afstemming van de reacties op de inspraak in hun deelstroomgebied en hebben daarbij oog voor de samenhang in de beantwoording en in de doorwerking in de afzonderlijke plannen.

-
- Het RBO adviseert bevoegde gezagen in de regio waar nodig over de te volgen inhoudelijke lijn voor inspraakreacties en adviseert tevens bij optredende geschilpunten.
 - Het LBOR adviseert de staatssecretaris bij optredende geschilpunten. Het LBOW adviseert de Staatssecretaris van V&W en haar partners over inspraakreacties op nationaal en internationaal niveau spelen.

Regionale plannen

De regionale plannen bieden de verdieping en concretisering van de Rijksplannen. Vanuit die gedachte van samenhang is de inspraak op de rijks- en regionale plannen in tijd gelijk vormgegeven. De inspraak op de regionale plannen loopt daarom aan de voorkant gelijktijdig op met de inspraak op SGBP en BPRW. Dit biedt tevens ruimte voor afstemming over de antwoorden, voordat de besluitvorming in het najaar van 2009 vorm krijgt. De wijze waarop die afstemming wordt vormgegeven is in H4 van onderhavig uitvoeringsprogramma beschreven.

Afgesproken is dat de inspraak op de regionale plannen (i.c. de waterbeheerplannen van de waterschappen en de provinciale plannen en eventueel de relevante gemeentelijke waterplannen of -besluiten) niet eerder start dan 22-12-2008 en niet later dan 5 januari 2009. De inspraakperiode per plan duurt 6 weken conform AwB, of langer als anders geregeld bij provinciale verordening. Regionale ontwerpplannen gaan niet de inspraak in vóórdat het ontwerp van de SGBP's c.q. NWP bekend is gemaakt.

Werkwijze : rollen en verantwoordelijkheden

De rollen en verantwoordelijkheden volgens het Huis van Thorbecke vormen de basis voor de gezamenlijke werkwijze. Dit betekent dat het Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten de inspraak verzorgen conform hun bevoegdheden.

Omdat het een complex proces betreft, dat gehouden is aan strenge eisen van tijd en kwaliteit, zal er op nationaal en regionaal niveau regie gevoerd worden met betrekking tot het inspraakproces. De RBOs, ondersteund door de RAOs, vullen deze regierol in de regio, Zij zorgen voor de afstemming van de reacties op de inspraak in hun deelstroomgebied en hebben daarbij oog voor de samenhang in de beantwoording en in de doorwerking in de afzonderlijke plannen. Het RBO adviseert bevoegde gezagen in de regio waar nodig over de te volgen inhoudelijke lijn voor de beantwoording inspraakreacties en adviseert tevens bij optredende geschilpunten. Het LBOR adviseert de staatssecretaris bij optredende geschilpunten. Het LBOW adviseert de Staatssecretaris van V&W en haar partners over beantwoording van inspraakreacties die op nationaal en internationaal niveau spelen.

Met behulp van deze regie zal er tussen bevoegde gezagen afstemming plaatsvinden over de voorbereiding, de ter inzage legging en de reacties die voor verschillende bestuurslagen relevant zijn. Essentieel element van deze afstemming is dat bevoegde gezagen op elkaar wachten met het verzenden van hun reactie op de inspraak voor onderwerpen waarover afstemming nodig is. Hierbij is afgesproken dat de antwoorden in principe pas verzonden worden nadat ze zijn

afgestemd, zodat er over de inhoudelijke lijn van de antwoorden en de plannen geen verschillende inzichten meer bestaan. Bevoegde gezagen die toch wensen antwoorden eerder te verzenden vóórdát gehele proces van afstemming is afgerond (i.c. voor sept. '09), bijv. omdat ze al afgestemd zijn, of omdat ze geen directe relatie hebben met de KRW, overleggen dit met het RBO.

Omdat er in een voorgaand proces intensief is samengewerkt in de totstandkoming van de plannen, zou de noodzaak tot inspreken door bestuurslagen op elkaars plannen beperkt of zelfs afwezig moeten zijn. De verschillende bestuurslagen streven er dan ook naar de inspraak op elkaars plannen tot een absoluut minimum beperken.

Werkwijze : proces van afstemming

Het proces van afstemming wordt in drie fasen van afstemming uitgewerkt tussen de start van de inspraak op 22-12-2008 en de bestuurlijke overleggen op 2 september 2009 (LBOR) en 9 september 2009 (LBOW). Zie hoofdstuk 4 van dit uitvoeringsprogramma voor een verdere uitwerking.

In dit proces is afgesproken om met doorzending van reacties terughoudend om te gaan. Dat betekent dat enkel die reacties die evident aan een ander plan gericht zijn zullen worden doorgestuurd (zie bijlage A onderdeel E1). In ieder ander geval wordt de reactie vanuit de scope van het eigen plan beantwoord. Hierbij is ook specifiek gekeken naar de mogelijke situatie dat inspraakreacties, die binnenkomen tijdens de inspraak op het NWP/SGBP, maar buiten de termijn van inspraak op de regionale plannen, maar wel betrekking hebben op de regionale plannen. Afgesproken is dat deze niet zullen / kunnen worden doorgezonden naar de relevante bevoegde gezagen, omdat de inspraaktermijn daar immers verlopen is. Deze reacties zullen worden beantwoord in de context van het NWP/SGBP.

Ten aanzien van de communicatie naar de inspreker is absolute helderheid vereist. Daartoe zal vooraf helder gemaakt worden welke samenhang er in de plannen bestaat en hoe de verschillende inspraakprocedures zicht tot elkaar verhouden. Hiervoor is een eenduidige (kern)boodschap ontwikkeld en worden samenhangend daarmee formats voor kennisgeving/leeswijzer ontwikkeld (zie ook H 4). Op inhoud is afgesproken dat er richting de inspreker aangegeven zal worden ten aanzien van welke onderdelen van het plan er met name een reactie gewenst is, zonder dat de inspreker zich beperkt voelt ook op andere delen in te spreken.

Werkwijze : besluitvorming

Voor de besluitvorming over de plannen worden de afspraken, zoals gemaakt in het werkprogramma KRW/WB21 2008-2009, aangehouden. Daarin het volgende tijdpad voorzien voor vaststellen van de definitieve plannen door de algemene besturen en indien van toepassing door Gedeputeerde Staten:

Bestuurslaag	2009 definitieve plannen
Waterschappen/gemeenten	Voor 30 oktober 2009
Provincies	Voor 18 september 2009
Rijkswaterstaat	Voor 30 oktober 2009

Bijlage C Register van plannen

Stand van zaken september '08

Overzicht ontwerpwaterplannen en/of -besluiten in voorbereiding in de regio

Naam Provincie/Waterschap	Deelstroom-gebied(en)	Type plan	Regionale planningsmomenten	Knelpunten met behalen 22 dec voor inspraak?
Provincie Fryslan	Rijn Noord	WHP		Nee, start inspraak 22 december
Provincie Groningen	Rijn Noord, Nedereems	POP		start inspraak 4 januari 2009
Provincie Drenthe	Rijn Oost, Rijn Noord, Nedereems	POP		Nee, start inspraak 22 december
Provincie Overijssel	Rijn Oost	WHP / POP	nov-08	Nee
Provincie Flevoland	Rijn Midden	POP	Start: 29 januari 2008 29 januari 2008: GS stellen bestuursopdracht vast 12 augustus 2008: GS stellen conceptontwerp PH OPF vast 11 september 2008: Statencommissie adviseert over conceptontwerp september 2008: POCF adviseert over conceptontwerp PH OPF oktober 2008: (uiterlijk 28/10) GS stellen ontwerp PH OPF vast	Nee
Provincie Gelderland	Rijn Midden, Rijn West, Rijn Oost	WHP	Start: 25 februari 2008 mei/juni 2008: discussie in de Statencommissie Landelijk Gebied en Water over de KRW-doelen Eind oktober 2008: besluitvorming over ontwerp-WHP door GS	start 5 januari (besluit RBO West d.d. 12 juni 2008)
Provincie Utrecht	Rijn Midden, Rijn West	WHP	27-okt-08	start 5 januari (besluit RBO West d.d. 12 juni 2008)
Provincie Noord-Holland	Rijn West	WHP	28 okt 2008 GS stelt ontwerp whp vast	start 5 januari (besluit RBO West d.d. 12 juni 2008)
Provincie Zuid-Holland	Maas, Rijn Midden, Rijn West	Waterhuishoudingsplan	september ambtelijk concept gereed, september-december diverse bestuurlijke overlegmomenten, december 2008 ontwerp WHP vastgesteld	start 5 januari (besluit RBO West d.d. 12 juni 2008)
Provincie Noord-Brabant	Maas, Rijn West, Schelde	WHP	18 nov vaststellen GS tbv Inspraak	start 5 januari (besluit RBO West d.d. 12 juni 2008)
Provincie Limburg	Maas	POP	16 december vaststellen GS ontwerp	Nee
Provincie Zeeland	Schelde	Omgevingsplan	november vaststelling ontwerpplan door GS	start 5 januari
Wetterskip Fryslan	Rijn Noord	WBP		Nee, start inspraak 22 december
Waterschap Noorderzijlvest	Rijn Noord, Nedereems	WBP		Start inspraak 21 december 2008
Waterschap Hunze en Aa's	Rijn Noord, Nedereems	WBP		Nee
Waterschap Reest en Wieden	Rijn Oost	WBP	nov-08	Nee

Naam Provincie/Waterschap	Deelstroom-gebied(en)	Type plan	Regionale planningsmomenten	Knelpunten met behalen 22 dec voor inspraak?
Waterschap Zuiderzeeland	Rijn Midden	WBP	Start: 23 maart 2008 15 juli 2008: ontwerp WBP2+ (besluitvoorbereiding) door College van DenH 19 augustus Ontwerp WBP2+ (besluitvoorbereiding) door Algemene Vergadering 2 september 2008: ontwerp WBP2+ (vaststelling) door College van DenH 23 september 2008: ontwerp WBP2+ door Algemene Vergadering Eventuele uitwijkmogelijkheid voor de bestuurlijke vaststelling door de Algemene Vergadering is 14 oktober.	Nee
Waterschap Groot Salland	Rijn Oost	WBP	nov-08	Nee
Waterschap Velt en Vecht	Rijn Oost	WBP	nov-08	Nee
Waterschap Regge en Dinkel	Rijn Oost	WBP	nov-08	Nee
Waterschap Veluwe	Rijn Midden	WBP	Start: 5 maart 2008 1 oktober 2008: vaststellen ontwerp WBP door AB	Nee
Waterschap Rijn en IJssel	Rijn Oost	WBP	nov-08	Nee
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Rijn West	WBP	19-nov-08	start 5 januari (besluit RBO West d.d. 12 juni 2008)
Hoogheemraadschap van Rijnland	Rijn West	WBP	Plan wordt 17 december vastgesteld in het AB	start 5 januari (besluit RBO West d.d. 12 juni 2008)
Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht	Rijn West	WBP	29/30 oktober 2008	start 5 januari (besluit RBO West d.d. 12 juni 2008)
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Rijn West	WBP	17-dec-08	start 5 januari (besluit RBO West d.d. 12 juni 2008)
Waterschap Vallei en Eem	Rijn Midden	Waterbeheer plan	Start: februari 2008 28 augustus: voorontwerp in D&H 18 september: voorontwerp in het Algemeen Bestuur 9 oktober 2008: vaststellen ontwerp WBP door D&H	Nee
Waterschap Rivierenland	Maas, Rijn West	WBP	31-okt-08	start 5 januari (besluit RBO West d.d. 12 juni 2008)
Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard	Rijn West	WBP	26-11-2008 Het nieuwe 'integrale' WBP van HHSK zal medio 2009 in ontwerp worden vastgesteld en ter visie worden gelegd zodat het eind 2009 definitief kan worden vastgesteld. Vooruitlopend daarop worden de KRW maatregelen en doelen worden eind 2008 in ontwerp vastgesteld, zodat ze tijdig ter visie kunnen worden gelegd (vermoedelijk als partiële herziening van ons huidige WBP). De KRW doelen en maatregelen worden vervolgens overgenomen in het nieuwe integrale WBP en eind 2009 definitief vastgesteld.	start 5 januari (besluit RBO West d.d. 12 juni 2008)
Hoogheemraadschap van Delfland	Rijn West	WBP	20-nov-08	start 5 januari (besluit RBO West d.d. 12 juni 2008)
Waterschap Hollandse Delta	Maas, Rijn West	WBP	28 okt DB vaststellen ontwerp WBP; 27 november AB vaststellen ontwerp WBP	start 5 januari (besluit RBO West d.d. 12 juni 2008)
Waterschap Brabantse Delta	Maas	WBP	1e concept begin juli; ontwerp plan 18/11 in DB	Nee

Naam Provincie/Waterschap	Deelstroomgebied(en)	Type plan	Regionale planningsmomenten	Knelpunten met behalen 22 dec voor inspraak?
Waterschap Aa en Maas	Maas	WBP	ontwerp WBP in DB week 33; ontwerp WBP in AB week 40	Nee
Waterschap De Dommel	Maas	WBP	2 juli DB instemmen concept ontwerp WBP; 3 sept AB instemmen concept ontwerp; 22 okt DB instemmen ontwerp WBP; 26 nov AB instemmen ontwerp	Nee
Waterschap Peel en Maasvallei	Maas		DB vaststellen week 46	Nee
Waterschap Roer en Overmaas	Maas	WBP	AB consulteren ontwerp week 44; DB vaststellen ontwerp week 46	Nee
Waterschap Zeeuws-Vlaanderen	Schelde	WBP	november voorontwerp in DB	start 5 januari

Overzicht KRW besluitvorming Gemeenten per deelstroomgebied (stand van zaken juni 2008)

Deelstroomgebied	Stand van zaken
Maas	<ul style="list-style-type: none"> - Vrijwel alle 109 gemeenten bereiden een KRW besluit voor of hebben dit al genomen - Van enkele gemeenten in Brabantse Delta, Hollandse Delta (Goerree Overflakkee) en Roer en Overmaas is nog onduidelijk of besluitvorming zal plaatsvinden - Het zwaartepunt in de KRW-besluitvorming ligt voor de zomervakantie (66%) - Besluitvorming voor 1 november 2008 is naar verwachting geen probleem (99%), wel kiest een deel van gemeenten en waterschappen voor een besluit van B&W in plaats van een besluit van de gemeenteraad - Van 47 gemeenten is de planning van de besluitvorming onbekend
Rijn West	<ul style="list-style-type: none"> - 99 van de 184 gemeenten bereiden een KRW besluit voor of hebben dit al genomen, waarvan 38 betrekking hebben op onderzoeksmaatregelen - Besluitvorming voor uiterlijk 1 november is naar verwachting haalbaar - Van 30 gemeenten is nog niet bekend of een KRW besluit zal plaatsvinden. Het zwaartepunt ligt hierbij bij Amstel, Gooi en Vecht en Hollandsche Delta
Rijn Midden	<ul style="list-style-type: none"> - Tenminste 2 van de 41 gemeenten bereiden een KRW-besluit voor maatregelen oppervlaktewater (Veenendaal en Almere) - Van 3 gemeenten wordt een KRW-besluit grondwater gevraagd - Besluitvorming voor uiterlijk 1 november is haalbaar voor Veenendaal, het debat rond Almere loopt.
Rijn Oost	<ul style="list-style-type: none"> - Alle 54 gemeenten in Rijn Oost hebben een intentieverklaring ondertekend - 5 gemeenten bereiden een KRW-besluit voor of hebben dit al genomen - Besluitvorming voor 1 november lijkt haalbaar
Rijn Noord / Nedereems	<ul style="list-style-type: none"> - Alle 64 gemeenten nemen een besluit over de RBO-Nota (beslisnota) - Vooralsnog bereiden 14 gemeenten een KRW-besluit voor - Afhankelijk van de uitwerking van de stedelijke wateropgave zullen meer gemeenten een KRW-besluit gaan nemen - Besluitvorming voor uiterlijk 1 november lijkt haalbaar
Schelde	<ul style="list-style-type: none"> - Vooralsnog bereiden 3 gemeenten een KRW-besluit voor of hebben dit al genomen

1. Brief ontleden in deelvragen

Elke binnengekomen brief wordt na binnenkomst genummerd, volgens een logische nummering waarin herkenbaar is : code organisatie, volgnummerbrief. Veel brieven zullen naar verwachting over meerdere zaken gaan. Om beantwoording en afstemming mogelijk te maken, wordt elke brief onderverdeeld in deelreacties.

2. Indeling deelvragen naar thema

Elke deelreactie kan maximaal 1 thema tegelijk aan de orde stellen, uit de volgende lijst:

- 1) Doelen
 - a. Oppervlaktewater
 - b. Grondwater
- 2) Begrenzing van de waterlichamen
 - a. Oppervlaktewater
 - b. Grondwater
- 3) Statustoekenning
- 4) Maatregelen
 - a. T.b.v. stoffenbeleid:
 - i. Voortkomend uit generieke normen (puntbronnen / prioritaire stoffenbeleid)
 - ii. Voortkomend uit waterlichaam specifieke normen (diffuse bronnen)
 - b. T b.v. herstel en inrichting
 - c. T.b.v. beschermde gebieden met waterkwaliteit als belangrijke factor
 - i. Voor recreatie – of zwemwater
 - ii. Voor onttrekking van water voor menselijke consumptie
 - iii. Voor natuur (soorten en habitats)
 - d. T.b.v. bodem, lucht, klimaat
- 5) Stedelijk waterbeheer
- 6) Kosteneffectiviteit maatregelen gerelateerd aan sectoren:
 - a. Landbouw
 - b. Drinkwaterbedrijven
 - c. Industrie
 - d. Landschap
- 7) Monitoring
- 8) Proces en participatie
 - a. Algemene procesgang en aanpak
 - b. Afstemming tussen waterbeheerders binnen Nederland
 - c. Afstemming tussen waterbeheerders op internationaal niveau

De bevoegde gezagen hanteren voor elke binnengekomen brief (met reacties die een relatie hebben met KRW-maatregelen) de volgende werkwijze:

1. Inscannen brief, nummeren en aanmaken pdf-bestand
 - a. Metagegevens invullen in format (bijlage F)

2. Maken korte samenvatting van gehele brief en daarin aangeven:
 - a. Welke soort organisatie inspreekt (burger, natuur of milieuorganisatie, agrarische organisatie, recreatieorganisatie, etc.)
 - b. Over welke thema's de brief gaat (kiezen uit voorgaande themalijst)
 - c. Aangeven of er over deelvragen van de brief moet worden afgestemd (aanvinken ja/nee)
 - d. Indien mogelijk wat kleuring over toonzetting van de brief (ondersteunend, kritisch, etc.)
 - e. Bovenstaande gegevens invullen in format (Bijlage F)

3. Ontleden brief in deelvragen en elke deelvraag (die betrekking heeft op de KRW) op een aantal criteria scannen, door het doorlopen stappen A t/m E:
 - A. Gaat deze vraag alléén over het eigen beheersgebied en/of de eigen beheersverantwoordelijkheid?

NEE: ga door naar stap B

JA:
 - Leidt beantwoording potentieel tot een significante planwijziging?

JA:
 - Melden van (deel)vraag aan RAO en UVO
 - Bevoegd gezag stelt antwoord op en meldt ter bespreking in RAO

NEE:
 - Is het wenselijk dat er voor beantwoording gebruik wordt gemaakt van gezamenlijke redeneerlijnen?

JA:
 - Melden van (deel)vraag aan RAO en UVO
 - Bevoegd gezag stelt antwoord op gebruik makend van voorbeeldredeneerlijnen en meldt dit aan RAO

NEE:
 - Melden van (deel)vraag aan RAO en UVO
 - Bevoegd gezag stelt antwoord op en meldt ter kennisname aan RAO

 - B. Heeft deze vraag (mede) betrekking op / consequenties voor een ander bevoegd gezag binnen de eigen regio?

JA:
 0. Melden van (deel)vraag aan RAO

-
- a. Afstemoverleg wordt geëntameerd door RAO in aanwezigheid van alle betrokken bevoegde gezagen
 - b. Antwoord wordt in overleg met andere bevoegde gezagen opgesteld en t.k. gemeld aan RBO

NEE: Ga door met volgende stap

- C. Wordt er in de vraag een vergelijking getrokken met de situatie elders in het land (buiten de regio)?

JA:

- 0. Melden van (deel)vraag aan RAO en UVO
- 1. Afstemoverleg wordt geëntameerd door RAO in overleg met UVO en in aanwezigheid van alle betrokken bevoegde gezagen
- 2. Antwoord opgesteld en in overleg met bevoegd(e) gezag(en) in andere regio wordt besproken in RBO

NEE: Ga door met volgende stap

- D. Raakt deze vraag aan Rijksbeleid, of aan maatregelen waar een rijkspartij verantwoordelijk voor is?

JA:

- 0. Melden van (deel)vraag aan RAO en UVO
- 1. Afstemoverleg wordt geëntameerd door RAO, UVO en DGW in aanwezigheid van alle betrokken bevoegde gezagen
- 2. Antwoord wordt opgesteld in overleg met DGW en besproken in RBO

NEE: Ga door met volgende stap

- E. Is voor de beantwoording van deze vraag afstemming met het buitenland nodig?

JA:

- 0. Melden van (deel)vraag aan RAO en UVO
- 1. Afstemoverleg wordt geëntameerd door RAO en DGW in aanwezigheid van alle betrokken bevoegde gezagen
- 2. Antwoord wordt opgesteld in overleg met DGW en gemeld aan RBO en UVO

3. Invullen van deelvragen die moeten worden afgestemd in format.

Bijlage F Format voor bevoegde gezagen (leeg)

Naam Organisatie: Plan: Briefnummer: Briefcode: Naam inspreker: Organisatie inspreker: Adres inspreker:	
Samenvatting op Briefniveau:	Thema's:
Zijn er vragen die om afstemming vragen: ☐	
Afstemmingsvraag 1:	Thema:
Over deze vraag is afstemming nodig met: ☐	
Afstemmingsvraag 2:	Thema:
Over deze vraag is afstemming nodig met: ☐	
Afstemmingsvraag3:	Thema:
Over deze vraag is afstemming nodig met: ☐	
Afstemmingsvraag 4:	Thema:
Over deze vraag is afstemming nodig met: ☐	
Afstemmingsvraag 5:	Thema:
Over deze vraag is afstemming nodig met: ☐	
Afstemmingsvraag 6:	Thema:
Over deze vraag is afstemming nodig met: ☐	
Afstemmingsvraag 7:	Thema:
Over deze vraag is afstemming nodig met: ☐	

De nummering in de brief verwijst naar de behandeling van de vraag in par. 3.4 Navolgend is het format gepresenteerd dat de bevoegde gezagen voor deze brief zouden invullen. Dit ingevulde format wordt gestuurd naar de uitvoeringsorganisatie en is voor het RAO de basis om de afstemming van KRW-vragen vorm te geven.

“Geachte dijkgraaf,

Met deze brief maakt de milieufederatie gebruik van de gelegenheid om in te spreken op het waterbeheerplan dat thans ter inzage ligt.

1. Wij maken ons zorgen dat de aanwijzing van ‘gebied Z’ als waterbergingsgebied een negatieve invloed zal hebben op de landschappelijke ontwikkeling van het gebied, terwijl daar juist de afgelopen jaren vooruitgang in is geboekt.

2.) In het waterbeheerplan stelt u dat met dit plan invulling wordt gegeven aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water. Deze invulling is ons inziens echter zeer beperkt. Waarom vallen vennen, poelen, sloten, vaarten en beken buiten de begrenzing van de waterlichamen, terwijl deze wateren tesamen een belangrijke drager vormen van de kwaliteit en identiteit van het landschap en een potentiële natuurwaarde hebben? **2a.)** Meer specifiek vinden wij dat het ‘waterlichaam A’ te beperkt is begrensd. Om werkelijk iets in dit waterlichaam te bereiken, zullen ook de watertjes die erin uitmonden moeten worden meegenomen in het maatregelenpakket. **2b.)** Bij dit alles vragen wij ons af waarom in het waterbeheerplan niet meer waterlichamen de status ‘natuurlijk’ hebben gekregen, zoals aangegeven bij de aanbidding van de artikel 5 rapportages aan de Europese Commissie? Op basis van die rapportage zou in ieder geval ‘waterlichaam A’ de status *natuurlijk water* moeten hebben, in plaats van *sterk veranderd*.

3a.) Het beheersgebied van dit waterschap lijkt in onze ogen erg op het beheergebied van ‘Waterschap Y’. Het is daarom opvallend dat daar gestreefd wordt naar 25 % natuurvriendelijke oevers, terwijl dit percentage in uw beheersgebied zo laag uitvalt (5%). Hoe kan dat verschil zo groot zijn? **3b.)** Al met al geloven wij niet dat de waterkwaliteitsdoelen gehaald zullen worden met het magere maatregelenpakket dat in het beheersplan is beschreven. Als het het waterschap ernst is met de waterkwaliteit dan zet ze in ieder geval in op een vierde zuiveringstrap bij de RWZI in haar beheersgebied. **3c.)** Het feit dat er in dit beheersgebied te weinig vistrappen aangelegd worden, verhindert het halen van KRW-doelen voor het hele stroomgebied. De bijlage bij deze brief bevat de kaart uit het onderzoek X en geeft aan waar de belemmeringen voor specifieke soorten in het stroomgebied zijn. Daarvan liggen er 4 in dit beheerplan. Slechts op 2 plekken wordt een vistrap aangelegd. Wij willen op die andere twee plekken ook graag een vistrap zien. **3d.)** Bovenstaande zaken werken door in het behalen van de instandhoudingsdoelen ten aanzien van de natte ecologie voor N2000-gebieden in beheer bij

Rijkswaterstaat in het stroomgebied. Het is uit uw plan niet duidelijk hoe u die relatie ziet.

3e Zeer bepalend voor dit gebied en de verdroging ervan, maar ook voor de waterkwaliteit in het gebied, is de grondwateronttrekking door bedrijf Z. te X. Waarom wordt daaraan in het beheersplan geen aandacht aan besteed? Wanneer deze onttrekking niet snel stopt, of op zijn minst beperkt wordt, zijn de gestelde doelen niet haalbaar.

Wij hopen dat we u hiermee hebben laten zien dat het water in uw beheersgebied ons na aan het hart ligt, en dat u serieus werk zult maken van het bereiken van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn water.

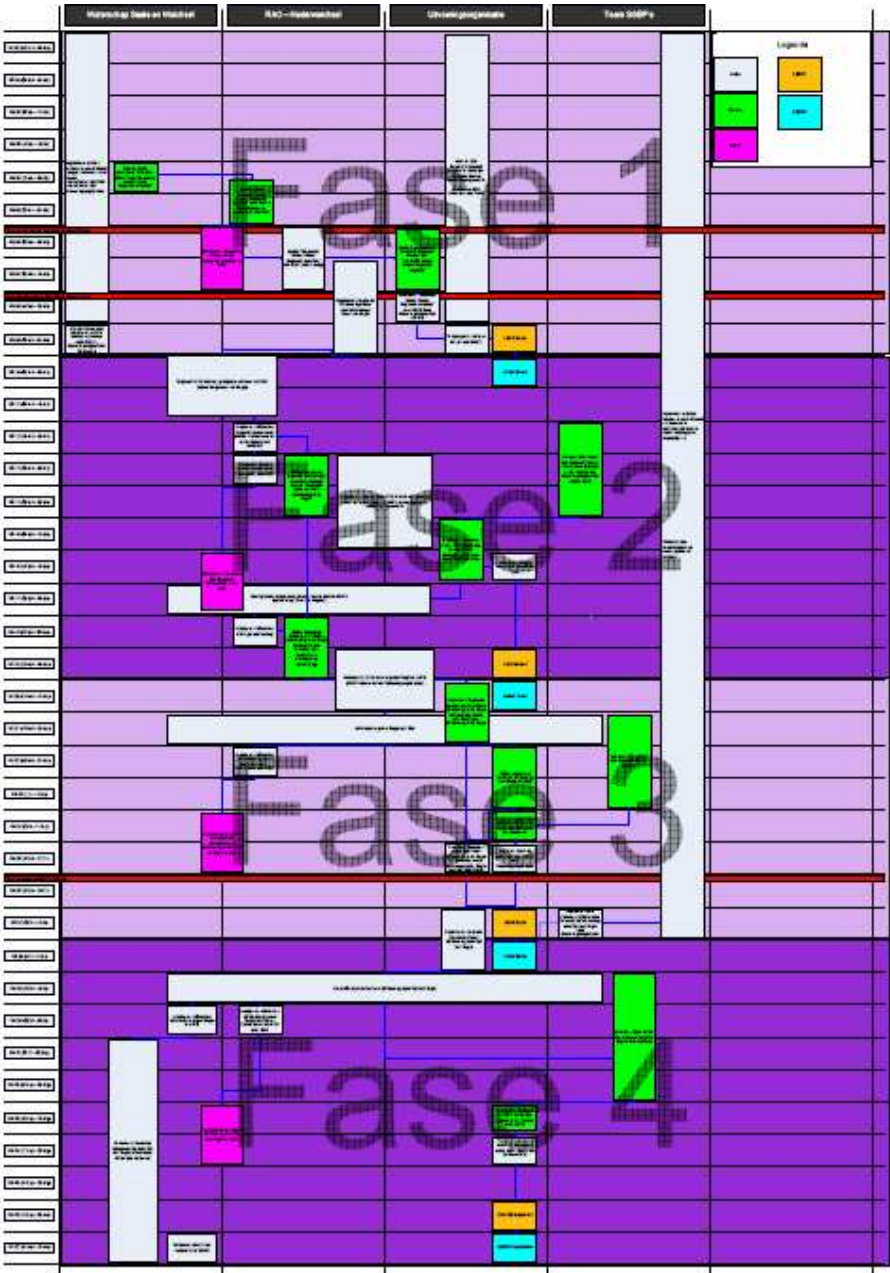
Hoogachtend,

De Provinciale Milieufederatie.

Het door het bevoegde gezag ingevulde format voor deze voorbeeldbrief ziet er als volgt uit
(**updaten!**)

<p>Naam Organisatie: Waterschap Saale en Weichsel Plan: Waterbeheerplan</p> <p>Briefnummer: 1 Briefcode: WSW001 Naam inspreker: Provinciale Milieufederatie Organisatie inspreker: Provinciale Milieufederatie Adres inspreker: Mileustraat 1, 8888ZZ, Groenstad</p>	
<p>Samenvatting op Briefniveau: Provinciale milieufederatie spreekt in op verschillende onderdelen van WBP. Meerdere vragen aangaande begrenzing waterlichaam A, grootte van waterlichaam A, maar weinig waterlichamen met status "natuurlijk", specifiek over waterlichaam A. Wordt vergelijking gemaakt met waterschap Y, waar volgens indieneer verhoudingsgewijs meer NVO's worden aangelegd. Er wordt getwijfeld aan halen van kwaliteitsdoelen vanwege in hun ogen mager maatregelpakket. Tevens wordt er getwijfeld aan het handhaven van grondwateronttrekking Z te X.</p>	<p>Thema's: 3 Statustoekenning 2a Begrenzing Waterlichaam Oppervlaktewater 4b Maatregelen tbv herstel en inrichting 4ci Maatregelen in beschermde gebieden (recreatie/zwemwater) 4ciii Maatregelen in beschermde gebieden (natuur, soorten en habitats) 4d Maatregelen tbv bodem, lucht, klimaat</p>
<p>Zijn er vragen die om afstemming vragen: ja</p>	
<p>Afstemmingsvraag 1: Het waterlichaam A is te beperkt begrensd. Om werkelijk iets voor het waterlichaam te doen, zullen ook de watertjes die erin uitmonden moeten worden meegneomen in het maatregelpakket</p>	<p>Thema: 3 Statustoekenning</p>
<p>Over deze vraag is afstemming nodig met: 1 - RAO eigen stroomgebied</p>	
<p>Afstemmingsvraag 2: Waarom hebben in het waterbeheerplan niet meer waterlichamen de status "natuurlijk" gekregen, zoals aangegeven bij de aanbieding van de artikel 5 rapportages aan de Europese Commissie. In ieder geval zou waterlichaam A de status "natuurlijk" moeten hebben.</p>	<p>Thema: 2a Begrenzing Waterlichaam Oppervlaktewater</p>
<p>Over deze vraag is afstemming nodig met: 1 - RAO eigen stroomgebied</p>	
<p>Afstemmingsvraag3: Waarom wordt er in waterschap Y naar een veel hoger percentage NVO's gestreefd dan in Saale en Weichsel terwijl beheersgebieden erg veel op elkaar lijken?</p>	<p>Thema: 4b Maatregelen tbv herstel en inrichting</p>
<p>Over deze vraag is afstemming nodig met: 1 - RAO eigen stroomgebied</p>	
<p>Afstemmingsvraag 4: Wij geloven niet dat waterkwaliteitsdoelstellingen gehaald worden met voorgestelde maatregelenpakket. Als het het waterschap ernst is, dan wordt in ieder geval ingezet op derde zuiveringstrap bij RWZI</p>	<p>Thema: 4ci Maatregelen in beschermde gebieden (recreatie/zwemwater)</p>
<p>Over deze vraag is afstemming nodig met: 1 - RAO eigen stroomgebied</p>	
<p>Afstemmingsvraag 5: Er worden in beheersgebied te weinig vistrappen aangelegd waardoor KRW doelen voor gehele stroomgebied niet worden gehaald. Conform onderzoek X dienen vier knelpunten te worden opgelost. Dit beheerplan stelt slechts 2 punten voor vispassages voor.</p>	<p>Thema: 4b Maatregelen tbv herstel en inrichting</p>
<p>Over deze vraag is afstemming nodig met: 1 - RAO eigen stroomgebied</p>	
<p>Afstemmingsvraag 6: De aanleg van te weinig vistrappen werkt ook door in het behalen van doelstellingen ten aanzien van de natte ecologie voor N2000 gebieden in beheer bij Rijkswaterstaat in het stroomgebied</p>	<p>Thema: 4ciii Maatregelen in beschermde gebieden (natuur, soorten en habitats)</p>
<p>Over deze vraag is afstemming nodig met: 3- Rijk</p>	
<p>Afstemmingsvraag 7: Waarom wordt de grondwateronttrekking van bedrijf Z te X niet stopgezet? Deze onttrekking zorgt ervoor dat gestelde doelen niet haalbaar zijn.</p>	<p>Thema: 3 Statustoekenning</p>
<p>Over deze vraag is afstemming nodig met: 1 - RAO eigen stroomgebied</p>	

Als pdf-file of op A0 separaat beschikbaar, hieronder een impressie

Fase I: Notitie proces regionale inspraak

Deze notitie wordt gemaakt per stroomgebied en door de uitvoeringsorganisatie samengevoegd tot een landelijke notitie.

Hoofdstuk 1: verloop van de inspraak

- Planning (welke procedures liggen op schema, welke niet en waarom niet?)
- Hoeveelheid (inschatting van de hoeveelheid en herkomst van de reacties)
- Inhoud (karakterisering van de inhoud van reacties: terugkerende thema's, specifieke gebieden)

Hoofdstuk 2: Consequenties

- Tot welke werkzaamheden en in welke omvang leidt dit beeld?

Hoofdstuk 3: vervolg van de procedure: afstemming & beantwoording

- Invullen van het format (termijn)
- Afstemming (inschatting van hoeveelheid af te stemmen reacties)

Fase II: Notitie resultaten afstemming binnen regio

Deze notitie wordt gemaakt per stroomgebied en door de uitvoeringsorganisatie samengevoegd tot een landelijke notitie.

Hoofdstuk 1: verloop van de inspraak - stand van zaken vertraagde procedures

- Hoeveelheid (inschatting van de hoeveelheid en herkomst van de reacties)
- Inhoud (karakterisering van de inhoud van reacties: terugkerende thema's, specifieke gebieden)

Hoofdstuk 2: vervolg van de procedure: afstemming & beantwoording

- Overzicht van de reacties waarover is afgestemd
- Resultaat van de afstemming (afspraken over planwijzigingen, over te hanteren denklijnen en over gezamenlijke formulering van antwoorden)
- Overzicht van de reacties waarover moet worden afgestemd tussen regio en rijk.

Hoofdstuk 3: knelpunten

- Worden er knelpunten verwacht bij het afstemmen van reacties?
- Welke actie is nodig?

Fase III: Notitie resultaten afstemming door regio met rijk

Deze notitie wordt gemaakt door de uitvoeringsorganisatie maar bestaat uit deelnotities per stroomgebied.

Hoofdstuk 1: verloop van de inspraak - rijksprocedures

- Hoeveelheid (inschatting van de hoeveelheid en herkomst van de reacties)
- Inhoud (karakterisering van de inhoud van reacties: terugkerende thema's, specifieke gebieden)

Hoofdstuk 2: vervolg van de procedure: afstemming & beantwoording

- Overzicht van de reacties waarover is afgestemd tussen regio en rijk.
- Resultaat van de afstemming (afspraken over planwijzigingen, over te hanteren denklijnen en over gezamenlijke formulering van antwoorden)

Hoofdstuk 3: knelpunten

- Worden er knelpunten verwacht bij het afstemmen van reacties?
- Welke actie is nodig?

Fase III & IV: Nota van antwoord Rijk

De Nota van antwoord bij de inspraak op de Rijksplannen wordt gemaakt door de uitvoeringsorganisatie. In verschillende fasen in het afstemproces zijn een 50% - een 80%- en een 100%-versie beschikbaar

Inleiding

Hoofdstuk 1: verloop van de inspraak

- Hoeveelheid (de hoeveelheid en herkomst van de reacties)
- Inhoud (karakterisering van de inhoud van reacties: terugkerende thema's, specifieke gebieden)
- Inspraak in de regio (beschrijving van resultaten inspraak- en afstemproces in de regio en consequenties voor rijksplannen)

Hoofdstuk 2: beantwoording

- Per reactie een antwoord. Reacties ingedeeld naar stroomgebied, of inhoudelijk naar thema.

Tekst: lange versie kernboodschap

**Schoon, mooi en veilig water: ook uw belang
Geef uw mening over onze voorstellen**

Nederland is een waterland. Schoon, mooi en veilig water is ons handelsmerk en onze deskundigheid. Kijk maar naar onze dijken, polders, kanalen, en naar de prachtige waternatuur waarin je zo goed kunt ontspannen. Water is de levensvoorwaarde voor mensen, dieren en planten. Denk aan water om te drinken, het land te besproeien, te wassen, en voor in de fabrieken. Water is ook nog eens een belangrijke bron van inkomsten. Zwemmen, zeilen, varen en sportvissen, het kan alleen met schoon, mooi en veilig water. En dat geldt ook voor wonen aan het water en genieten van de waternatuur. Water raakt ons allemaal, of het nu open water, grondwater of drinkwater is. Daarom is uw mening over onze voorstellen voor het water van groot belang.

Het klimaat en de samenleving zijn in beweging. De zeespiegel stijgt, het regent vaker en harder en er komt meer en meer water via de rivieren ons land binnen. En het water in ons land is over het algemeen schoon, maar kan op plekken nog geschikter gemaakt worden voor planten en dieren. De rijksoverheid werkt samen met de provincies, waterschappen en gemeenten en met onze buurlanden om ervoor te zorgen dat we droge voeten houden en kunnen blijven genieten van water. De overheden overleggen hierover ook regelmatig met belangenorganisaties. Dit allemaal resulteert in verschillende nieuwe waterplannen met voorstellen om het water schoon, mooi en veilig te maken en te houden, nu en in de toekomst. En ook bij de plannen voor natuur, recreatie, nieuwbouw, landbouw en scheepvaart zijn slimme oplossingen en samenwerking voor het water nodig. Zo ontstaan bovendien nieuwe concepten, zoals drijvende woningen, waterdoorlatende bestrating en misschien zelfs nieuwe vormen van energieopwekking met water.

Laat ons weten wat u vindt van onze plannen en voorstellen voor schoner, mooier en veiliger water. Ze gaan allemaal ook over uw toekomst en over het water dat u gebruikt: over verschillende stukjes water in Nederland ook bij u in de buurt, waar u misschien zwemt of vist of waarlangs u wandelt of fietst. Al die plannen en voorstellen hangen sterk met elkaar samen en zijn in het belang van iedereen in Nederland. Wij willen als [overheid benoemen] weten wat u vindt van onze voornemens voor het water. Alleen met uw inbreng kunnen wij het water schoner, veiliger, mooier, klimaatbestendiger en gezonder maken. Reageer daarom, en vertel ons wat u vindt van [onze voorstellen/het volgende voorstel].

[Specificatie - voorbeeld]

De provincie X, de gemeente Y en Stichting Z willen in het kustgebied ten oosten van de kern A het project B realiseren. Aanleiding hiervoor

is de “zwakke schakel” in de dijk ter hoogte van het uitwateringsgemaal. Versterking van de kustverdediging maakt verplaatsing van de achter de dijk gelegen camping noodzakelijk. Voor dit plan bestaat de mogelijkheid tot inspraak, zodat iedereen kan meepraten over het gemaakte ontwerp en zijn of haar reactie hierop kan geven. Het ontwerp-plan ligt VAN TOT voor iedereen ter inzage in het provinciehuis van X en het gemeentehuis van Y. Wij nodigen u uit om in te spreken op dit plan. Schoon, mooi en veilig water is ook uw belang: laat ons weten wat u vindt van onze voorstellen.

Tekst: Korte versie kernboodschap

Schoon, mooi en veilig water: ook uw belang

Geef uw mening over onze voorstellen

Nederland is een waterland. Schoon, mooi en veilig water is ons handelsmerk en onze deskundigheid. Kijk maar naar onze dijken, polders, kanalen, en naar de prachtige waternatuur waarin je zo goed kunt ontspannen. Water is ook de levensvoorwaarde voor mensen, dieren en planten en een belangrijke bron van inkomsten. Zwemmen, zeilen, varen en sportvissen, het kan alleen met schoon, mooi en veilig water. Daarom is uw mening over onze voorstellen voor het water van groot belang.

Het klimaat en de samenleving zijn in beweging. Het regent vaker en harder en het water in de rivieren en de zee stijgt. En het water in ons land is over het algemeen schoon, maar kan op plekken nog geschikter gemaakt worden voor planten en dieren. Het Rijk werkt samen met de provincies, de waterschappen, de gemeenten en met onze buurlanden en overlegt regelmatig met de belangenorganisaties. Dit allemaal om ons water schoon, mooi en veilig te houden. Dat vraagt om slimme oplossingen en samenwerking. Zo ontstaan verschillende nieuwe waterplannen met voorstellen om het water schoon, mooi en veilig te maken en te houden, nu en in de toekomst.

Laat ons weten wat u vindt van onze plannen en voorstellen om als **[overheid benoemen]** het water schoner, mooier, veiliger, klimaatbestendiger, aantrekkelijker en gezonder te maken. De plannen gaan ook over uw toekomst en uw water. Vertel ons daarom wat u vindt en reageer op **[onze voorstellen/het volgende voorstel]**.

Hieronder is een eerste opzet van de leeswijzer weergegeven, deze zal nog verder uitgewerkt worden en in NLMW-huisstijl ter beschikking worden gesteld aan verantwoordelijken bij de verschillende bevoegde gezagen voor het organiseren van de inspraak op de plannen.

Opzet van de leeswijzer

1. Introductie

Hier komt de kernboodschap als introductie van de context

2. [Naam van het plan]

Hier komt een korte en zoveel mogelijke concrete samenvatting van de inhoud van het plan. Dit kan de aanvullende alinea zijn op de kernboodschap met planspecifieke en/of gebiedsspecifieke informatie, eventueel uitgebreid met publieksvriendelijke informatie uit de inleiding van het betreffende plan.

3. Uw mening

3.1 Reageren: waarop?

Hier komt een beschrijving van wat inspraak precies is en wat een inspraakprocedure is, het doel van de Inspraakprocedure en een aantal vragen aan de Inspreker waar het bevoegd gezag specifiek input op wil hebben, bijv:

Het doel van de Inspraakprocedure is om u te informeren over de voornemens van de waterbeherende overheden om het water in Nederland schoon, mooi en veilig te maken en te houden, nu en in de toekomst en om te vragen naar uw mening over deze voorstellen. Voor u ligt het [naam plan] van [naam bevoegd gezag]. Over de voorstellen in dit plan willen we specifiek het volgende van u weten:

- *[Inspraakvraag 1]*
- *[Inspraakvraag 2]*
- *[Inspraakvraag 3]*
- *[Inspraakvraag 4]*

3.2 reageren: wanneer en hoe?

Hier wordt beschreven op welke documenten een inspraakreactie gegeven kan worden en hoe een inspraakreactie ingediend kan worden: via hoorzittingen, informatieavonden, telefonisch contact, reactie per post, reactie per e-mail. Ook wordt hier de inspraaktermijn opgenomen.

3.3 Wat gebeurt er met uw reactie?

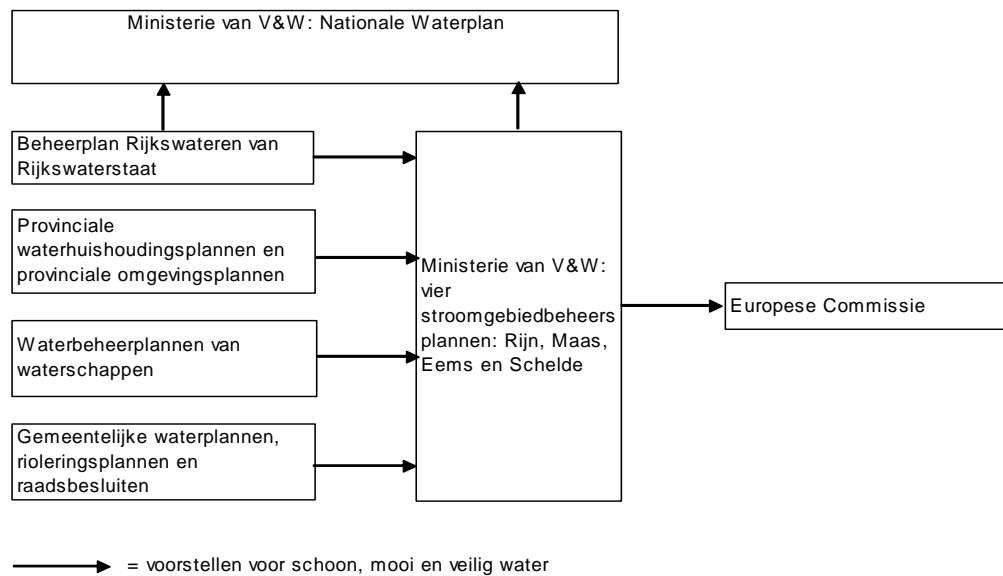
Hier komt informatie over hoe er met inspraakreacties wordt omgegaan: wanneer kan men een antwoord verwachten, hoe raakt men op de hoogte van andere reacties, waar wordt men geïnformeerd over de antwoorden, etc.

4. Samenhang met andere plannen.

Hier wordt uitgelegd waarom er tegelijkertijd op veel verschillende plannen inspraak mogelijk is, komt informatie over hoe de plannen samenhangen met andere waterplannen waarop inspraak mogelijk is en wordt uitgelegd waarom de inspraakprocedures kunnen verschillen. Een en ander kan worden toegelicht met een schema over de samenhang tussen de plannen en een tabel met een overzicht van het tijdspad van de verschillende procedures.

Voorbeeld voor verklarende tekst:

Tegelijk met het [naam van het plan] maken ook andere gemeenten, waterschappen, provincies en het ministerie van verkeer en waterstaat plannen met voorstellen om het water in Nederland schoon, mooi en veilig te maken en te houden. Deze plannen gaan allemaal over verschillende stukjes water in Nederland, soms groot en soms klein. De plannen hebben veel met elkaar te maken. Het water in de stad, waar gemeenten voor verantwoordelijk zijn, staat in verbinding met de beken, kanalen, plassen en boezems, waar waterschappen en hoogheemraadschappen voor verantwoordelijk zijn. De provincie zorgt voor het overzicht en is verantwoordelijk voor het grondwater. Rijkswaterstaat beheert de grote rivieren en kanalen en het Nederlandse deel van de Noordzee en Waddenzee. De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat is er voor verantwoordelijk dat alle plannen goed op elkaar zijn afgestemd en passen binnen de afspraken die hiervoor zijn gemaakt. Bovendien biedt de Staatssecretaris eind 2009 aan de Europese Commissie een overzicht aan in vier stroomgebiedbeheersplannen over wat we in Nederland gaan doen om de kwaliteit van het water nog verder te verbeteren.

5. Publieksvriendelijke samenvatting van het plan

Hier komt een publieksvriendelijke samenvatting van het plan, met daarin de belangrijkste beslispunten uitgelegd en daar waar mogelijk aangegeven wat dat betekent voor het bestaande gebruik van het gebied.

Bijlage L Format kennisgeving

M.1 Inleiding

Eind 2008 liggen er overal in Nederland plannen ter inzage waarin de maatregelen voor de kaderrichtlijn water zijn uitgewerkt. Voor deze plannen zijn verschillende bevoegde gezagen verantwoordelijk, maar inhoudelijk hebben de plannen veel met elkaar te maken. Het is dus waarschijnlijk dat er bij de verschillende bevoegde gezagen vergelijkbare inspraakreacties zullen binnenkomen. In het LBOW van <datum> .. is afgesproken de beantwoording van de inspraakreacties af te stemmen. Ter voorbereiding daarop is een inventarisatie uitgevoerd naar mogelijke voorspelbare reacties op basis van de participatie van belangstellenden in de regionale klankbordgroepen het OWN. Dit document is het resultaat van deze inventarisatie. Het is geen uitputtend overzicht, maar het geeft wel inzicht in de bandbreedte van de reacties, en in het spanningsveld waarin de bevoegde gezagen gezamenlijk zullen moeten opereren.

Deze inventarisatie dient meerdere doelen:

- biedt overzicht van mogelijk te verwachten reacties;
- helpt inzichtelijk te maken welke thema's afstemming behoeven;
- kan als input dienen voor afspraken over de afstemming;
- kan als handvat dienen om rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende bevoegde gezagen ten opzichte van elkaar en elkaars plannen te bespreken;.

In een later stadium zal op basis van deze inventarisatie worden bekeken of het wenselijk en mogelijk is om gezamenlijk algemene antwoorden te formuleren op een deel van de mogelijke inspraakreacties. Voor de werkelijke inspraak reacties is gedurende en of na de inspraakperiode afstemming noodzakelijk.

M.1.1 Leeswijzer

In deze inventarisatie zijn de mogelijke inspraakreacties verkend die betrekking hebben op:

- Hoofdstuk 2 Doelen (motivaties van doelen en status waterlichamen)
- Hoofdstuk 3 Maatregelen (motivaties van de keuzes)
- Hoofdstuk 4 Proces (t.a.v. participatie en onderlinge afstemming tussen waterbeheerders)

M.2 Doelen (hfst 5 SGBP)

M.2.1 Begrenzing van de waterlichamen

Vragen over de gemaakte keuzes bij de begrenzingen van de waterlichamen zijn met name te verwachten van natuur- en

milieuorganisaties. Zij pleiten voor een bredere bescherming en hogere ambitie van waterkwaliteit.

Oppervlaktewater

- Waarom vallen vennen, poelen, sloten, vaarten en beken buiten de begrenzing van de waterlichamen terwijl deze wateren tezamen een belangrijke drager vormen van de kwaliteit en identiteit van het landschap en een potentiële natuurwaarde hebben? (1,2)
- Nederland hanteert te grote waterlichamen wat leidt tot een onvoldoende specifieke uitwerking van doelen, maatregelen en monitoring in de waterlichamen. De waterlichamen moeten daarom opnieuw begrensd worden. (1)

Grondwater

- De grondwaterlichamen zijn te groot om een duidelijke link met vooral de VHR-gebieden en de daar optredende problematiek te kunnen leggen. Kan er niet gewerkt worden met kleinere grondwatereenheden?(1)

M.2.2 Ambitie/haalbaarheid doelen

De landbouwsector waarschuwt voor onhaalbare doelen. Natuur en milieu pleit voor meer ambitie in de plannen. Beide refereren aan onderzoek naar de effecten van de maatregelen.

Oppervlaktewater

- De beoordeling op maatschappelijke haalbaarheid van een maatregel moet explicieter worden gemaakt, of omdat er sprake is van significante schade aan functies of milieu in brede zin, of omdat de maatregel disproportionele kosten met zich meebrengt. (6)
- Het is onduidelijk hoe de deelmaatregelen van de verschillende kwaliteitselementen zijn opgebouwd. (OWN)
- Doordat geen rekening wordt gehouden met de natuurlijke achtergrondbelasting, zijn de gestelde doelen onhaalbaar en is het gepresenteerde doelgat niet reëel. Wordt er bijvoorbeeld wel voldoende rekening gehouden met nutriëntrijke kwel en vervening. Deze uitstoot kan worden afgetrokken van de belasting. Het formuleren van onhaalbare doelen zal het draagvlak voor de maatregelen niet ten goede komen (3).
- LTO stelt voor om de uitkomsten van de pilots af te wachten en de tijd te nemen om de computermodellen in de praktijk te toetsen en tot die tijd grotere bandbreedtes in acht te nemen. (3,4)
- Worden de effecten van de maatregelen niet overschat?
- De baten van schoon water zijn groot en moeten beter in de afwegingen voor het ambitieniveau worden meegenomen (1,2).

Grondwater

- Waarom worden (haalbare) grondwaterdoelen niet vastgelegd in het SGBP, terwijl de bij behorende maatregelen wel in de lokale / regionale plannen zijn opgenomen ? (1)

M.2.3 Statustoekenning

In de KRW worden wateren aangemerkt als natuurlijk, kunstmatig of sterk veranderd. De toegekende status is mede bepalend voor de na te streven doelen. De hierna genoemde reacties zijn afkomstig van natuur en milieuorganisaties. Zij stellen dat te weinig water is aangemerkt als natuurlijk, en dat een andere status volgens de KRW nog geen vrijbrief is om de ambitie omlaag te schroeven.

- Waarom hebben in het SGBP niet meer waterlichamen de status 'natuurlijk' gekregen, zoals aangegeven bij de aanbieding van de artikel 5 rapportages aan de Europese Commissie? (1)
- Het SGBP moet zorgen voor goede milieucondities voor de hele ecologische hoofdstructuur en de Natura 2000 gebieden. Daarom moeten ook in sterk veranderde, kunstmatige wateren en kleine wateren die geen waterlichaam zijn maatregelen genomen worden om het water ecologisch gezond te maken. (2)
- Nederland heeft in de voorlopige inventarisatie slechts 5 % van de waterlichamen als natuurlijk aangeduid. (...) Op zich maakt de KRW dat mogelijk, maar het hoort wel om uitzonderingen te gaan. Hoe is gegarandeerd dat bij elke nieuwe ronde SGBP's wordt nagegaan of de waterlichamen zijn aan te passen aan meer natuurlijke omstandigheden en daardoor eventueel een andere status kunnen krijgen? (2)

M.2.4 Beschermde gebieden (hfst 3 SGBP)

De doelen van de KRW moeten gekoppeld worden aan de doelen die op basis van andere richtlijnen en beleid een beschermde status hebben (de titels van de paragrafen verwijzen naar bijlage 4 van de KRW). Vanuit de landbouw vreest men een stapeling van maatregelen die de bedrijfsvoering belemmert, vanuit de natuur en milieu-hoek wordt een verdergaande integratie bepleit. Drinkwaterbedrijven wijzen op het belang van drinkwatervoorziening en wat de KRW daarover zegt.

Gebieden voor de bescherming van habitats of soorten waarbij de waterkwaliteit een belangrijke factor vormt

Natura 2000

- Het is niet correct dat de huidige doelstellingen van N2000, zowel de kernopgaven, de instandhoudingsdoelen als de watergerelateerde 'sense of urgency' opgaven niet worden meegenomen in de doelen voor KRW. (1)
- Nu liggen de KRW-maatregelen voor maar wat zijn de aanvullende maatregelen die straks voortkomen uit de beheerplannen van Natura2000?
- Is de beoogde fasering van de uitvoering wel toegestaan voor de N2000-gebieden? De voor de urgente Natura 2000-gebieden vereiste watercondities worden maximaal opgenomen in de 1^e generatie stroomgebiedbeheerplannen. Knelpunten die niet kunnen worden opgelost, zullen worden ingebracht in de 2^e generatie stroomgebiedbeheerplannen. LTO Noord vraagt het RBO of deze fasering van deze registergebieden is toegestaan in de EKRW en wat de

-
- gevolgen zijn als er nog knelpunten met het doelbereik resterend bij de 2^e generatie stroomgebiedbeheerplannen. (4)
 - Is het uitgangspunt juist dat waterlichamen die (voor een groot deel) in VHR-gebieden liggen de status 'natuurlijk' krijgen, vanuit de ambitie die voor deze gebieden dient te gelden? (1)

Overige natuurgebieden

- Waarom worden er geen maatregelen ten behoeve van de EHS en PHS verbindingzones opgenomen in het SGBP?

Verdrogingsbestrijding / peilbeleid

- Waarom zijn de plannen voor het Gewenst grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR) om de verdroging van de natuur tegen te gaan niet in het KRW-proces geïntegreerd.(2)
- Een natuurlijker peilbeheer zal resulteren in een slechtere begaanbaarheid van landbouwgronden. Wordt de schade die daardoor wordt geleden vergoed?

Waterlichamen die als recreatie – of zwemwater zijn aangewezen

- Zal een reductie in de nutriëntenbelasting voor de KRW ook resulteren in minder zwemverboden door blauwalgen?

Gebieden die zijn aangewezen voor de onttrekking van water voor menselijke consumptie

- Is de toekomstige drinkwatervoorziening in acht genomen? (5)
- Op welke wijze is invulling gegeven aan de bescherming van alle watervoorraden zodat conform de KRW op lange termijn drinkwater of voedsel bereid kan worden met eenvoudige zuivering? (2)
- De onderlinge beïnvloeding van grond- en oppervlaktewater moeten beter in beeld worden gebracht. (4)
- Hoe kan de grondwaterrichtlijn het beste worden ingezet voor een versterking van de KRW-doelen? (2)

Overige beschermde gebieden

Er zijn nog geen potentiële inspraakreacties gevonden mbt Nutriëntgevoelige gebieden (anders dan de relatie blauwalg met zwemwater), en gebieden voor de bescherming van economische significante planten en dieren.

M.3 Maatregelen

M.3.1 Normen / generieke maatregelen

Naast de maatregelen die in de maatregelpakketten zijn uitgewerkt, is er generiek beleid, dat ik heel Nederland voor iedere burger of ondernemer geldt, ongeacht waar hij woont of werkt. Steeds zijn er keuzes gemaakt of bepaalde problemen het beste gebiedsgericht aangepakt kunnen worden en / of dat generieke normen nodig zijn.

Algemeen

- Welke normen worden met dit maatregelenpakket gehaald? Waar zijn die vastgelegd?
- De landbouw verzet zich tegen generiek beleid waarvan niet vaststaat dat het (overal) effect sorteert. Tegelijkertijd pleit de

sector voor gebiedspecifieke maatregelen die wél effect hebben op de gebiedsspecifieke problemen. Een goed voorbeeld is bijv. Kromme Rijn, waar positieve resultaten zijn/worden geboekt ten aanzien van bestrijding van N/P en verbetering van de ecologie. (3,4)

Nutriënten, Mestbeleid en nitraatrichtlijn

- Stikstof- en fosfaatgehalten in het oppervlaktewater zijn nog steeds structureel te hoog voor gezonde ecosystemen. (2)
- Waarom wordt voor fosfaatverzadigde en –lekkende gronden die een constante bedreiging vormen voor de waterkwaliteit, het vervuiler-betaalt-principe niet gehanteerd? (2)

Chemische normen, Prioritaire stoffen en MTR-normen

- Steeds weer worden er nieuwe milieuvreemde stoffen in het water aangetroffen. Er moeten fundamentele vragen gesteld worden over het gebruik van medicijnen en producten als brandvertragers. (2)
- Biedt de dochtterrichtlijn prioritaire stoffen genoeg handvaten voor de aanpak van de vervuiling door chemische bronnen? (2)

Bodem, lucht

Geen reacties geïnventariseerd

Klimaat

- Dat energie in de vorm van opgewarmd water wordt geloosd en restwarmte niet wordt benut, is doodzonde. De lozing van warm water dient te verminderen. Als energiecentrales in Nederland en in het buitenland restwarmte opnieuw gebruiken of opslaan kunnen waterkwaliteitsbeleid en klimaatbeleid samengaan. (2)

Stedelijk waterbeheer

- Er zijn maar weinig gemeenten die een substantieel maatregelpakket uitvoeren. Waarom? Ook de aanpak van het verontreinigende gedrag van burgers en gemeenten dient opgenomen te worden in het SGBP. (1)

M.3.2 Motivatie van de gekozen maatregelen

Bij het vaststellen van de maatregelpakketten is op een pragmatische manier omgegaan met de doelen. De haalbaarheid en betaalbaarheid van de maatregelen zijn belangrijke criteria geweest. Insprekers kunnen het oneens zijn met de onderbouwing van wat haalbaar en betaalbaar is, of ze vinden dat andere criteria zwaarder zouden moeten wegen, zoals de te verwachten effecten.

Kosteneffectiviteit

- Het OWN acht het van belang om zowel in het rapport Ex ante evaluatie als in het kabinetsstandpunt zorgvuldig en genuanceerd te formuleren en te letten op een juiste toonzetting. Zo dient de waardering van het doelbereik van de maatregelen kritisch te worden gewogen, met een onderscheid naar de verschillende situaties in regio's. Daarnaast is een

-
- goede kwalitatieve omschrijving van baten nodig, omdat een kwantificering van baten in de ex ante evaluatie ontbreekt. (6)
- Zijn de baten van de KRW wel voldoende meegenomen in de besluitvorming? (5)
 - Maatregel X is hier niet toegepast omdat dat significante schade zou toebrengen aan het landbouwbedrijf Y. Is er ook overwogen om het bedrijf te verplaatsen? (other means) (7)
 - Zijn maatregelen beoordeeld die de negatieve ecologische effecten van als onomkeerbaar beschouwde hydromorfologische veranderingen kunnen mitigeren? (KRW art. 4.3(b)). (1)
 - Waarom worden niet meer maatregelen getroffen of hogere doelen nagestreefd, nu is gebleken dat de huidige maatregelenpakketten in beperkte mate tot lastenverzwaring leiden? Is de ambitie niet te laag? Het kan echter ook zijn dat men het allemaal teveel vindt kosten en juist vraagt of het niet wat minder kan qua ambitie. (6,8,9)
 - Onderbouwing en / of afweging van de kosten en de baten deugt wel / niet (5)
 - De term disproportionele kosten mag niet worden toegepast zonder een gedegen analyse van alle baten. (2)
 - Wie bepaalt wat kosteneffectieve maatregelen zijn en hoe wordt voorkomen dat maatregelen op voorhand als te moeilijk of onhaalbaar worden afgeschreven? (2)
 - De onderbouwing voor de nutriëtnormen is marginaal. Ook de vertaling van ecologische doelen naar maatlatten is niet goed onderbouwd. Daardoor zijn ook de uitkomsten van de kosten-effect-analyses onbetrouwbaar. (4)
 - De totale onzekerheidsmarge (...) zou wel eens groter kunnen zijn dan het totale effect van de maatregelen dat in de nota wordt ingeschat. Gezien de omvang van de investeringen en de omvang van de belangen vindt LTO deze conclusie uiterst teleurstellend. (4)

Landbouw

- Pas in een veel later stadium is goed te overzien wat de gevolgen voor de landbouw zullen zijn. Dat is nadelig voor het vestigingsklimaat in Rijn West en slecht voor het ondernemerschap. (4) (level playing field)
- Er is altijd gezegd dat de KRW niet tot extra lasten leidt, maar de doelen uit de KRW zijn zodanig dat dit sowieso tot consequenties leidt voor de agrarische bedrijfsvoering. Hoe is dit te rijmen? Er is een scheve verdeling van de lasten; door waterschapslasten voor de burgers te verhogen ten opzichte van de landbouwsector kunnen ook de burgers laten zien wat een schoner watersysteem hen waard is. (8)
- In de maatregelpakketten worden natuurlijke oevers en bufferzones op agrarische grond voorzien. Daarvan zal moeten worden aangegeven wat er dient te gebeuren om deze ruimtevrage maatregelen inpasbaar te maken in de agrarische bedrijfsvoering. Ook dienen de kosten van de flankerende maatregelen in de begroting te worden meegenomen. De maatregelen moeten veelal op basis van vrijwilligheid worden geïmplementeerd. Niet is aangegeven wat

zal worden gedaan om voldoende draagvlak te creëren bij de ingelanden. (4)

- Natuur en Milieu-organisaties geven aan dat maatregelen wellicht moeten worden opgelegd i.p.v. op basis van vrijwilligheid uitgevoerd!
- LTO Noord stelt voor de belastende bronnen in de probleemgebieden beter te analyseren en daar vervolgens een gebiedsproces te starten met ondersteuning van een rijksbijdrage. Daarbij kan het format worden gebruikt van het project Vlietpolder (in het veenweidegebied). Volgens LTO Noord moeten de uitkomsten zo nodig ook kunnen worden gebruikt om de doelverlaging te onderbouwen.
- Is de mogelijkheid om te laten betalen voor groen-blauwe diensten overwogen als aanknopingspunt? Is dat meegenomen bij de baten van de maatregelpakketten? (11, 2)

Drinkwaterbedrijven

- Wordt de drinkwaterinname voldoende beschermd? De KRW stelt immers dat drinkwater eenvoudig bereidbaar moet kunnen worden. Hoe is in de maatregelen hierop geanticipeerd? Hoe wordt invulling gegeven aan de drinkwaterbeschermingszones en hoe wordt omgegaan met lozingen?

Industrie

- Stelt de KRW ook eisen aan koelwater? (zie ook onder relatie met klimaatbeleid opmerking N&M)
- Welke eisen worden gesteld aan lozingen?
- De KRW werkt door in de (lokale) belastingen (KvK).

Landschap

- Dit maatregelpakket heeft een negatieve invloed op het cultuurhistorisch landschap van deze streek. Dit zou zwaarder moeten wegen dan ongewisse effecten op waterkwaliteit. (7,9)

M.3.3 Inhoud van de maatregelen (hfst 7 SGBP)

Welke concrete maatregelen zijn er uiteindelijk opgenomen in het maatregelpakket en waarom? Hoe dragen deze maatregelen bij aan de doelen van de KRW of waarom worden maatregelen niet overwogen?

Herstel en inrichting

- De stelling dat in sommige gevallen hydromorfologische ingrepen niet ongedaan gemaakt kunnen worden zonder onevenredige maatschappelijke kosten is onjuist. De op vele plekken uitgevoerde beekherstelprojecten laten zien dat hermeandering zeer succesvol is en dat de netto kosten zodanig zijn dat het uitvoeren niet in de weg staat. (1)
- De keuze voor de ruimtevragende maatregelen (zoals natuurvriendelijke oevers) is slecht onderbouwd. De verwachten effecten zijn hoogst onzeker. (4)
- Natuur en milieu-organisaties pleiten voor meer dynamiek, ofwel een meer flexibel peilbeheer. (2)

Nutriënten

Puntbronnen (industrie, riooloverstorten)

-
- Zet het maatregelpakket ook in op de bestaande overstorten en regenwateruitlaten vanuit een gescheiden stelsel? Worden bepaalde eisen gesteld aan dit water?
- Diffuse bronnen (landbouw, waterbodems, effectiviteit van RWZI's)
- LTO pleit voor meer onderzoek naar het zelfreinigend vermogen van het watersysteem, met het oog op (mogelijk toekomstige?) beperking van extra inzet op nutriëntenbeperkende maatregelen. (4)
 - MFL stelt dat ook andere overheden hun verantwoordelijkheden hebben en instrumenten die zij dienen te benutten om diffuse bronnen aan te pakken. (1)

Prioritaire stoffen

Geen reacties geïnventariseerd.

Innovatie

- Als het doelgat in rijen west zo groot is, waarom zijn er dan zo weinig pilots om dit op innovatieve manier te proberen op te lossen? (4)
- Waarom zijn er zo weinig innovatieve oplossingen te vinden in het SGBP? (11)
- Hoe wordt ervoor gezorgd dat er ook in de toekomst structureel tijd, geld en aandacht wordt besteed aan innovatieve oplossingen? (3)
- Er moet meer aandacht komen voor preventie, beperking van het gebruik van antibiotica – ook in de landbouw – het anders omgaan met lozingen van huishoudens en instellingen waar met geneesmiddelen wordt gewerkt, zoals ziekenhuizen. Er worden meer projecten gestart waarbij urine apart wordt ingezameld en met hoog rendement gezuiverd, te beginnen bij ziekenhuizen, zorginstellingen, scholen en overheidsgebouwen. (2)

M.3.4 Monitoring (hfst 4 SGBP)

Geven de voorgenomen monitoringsprogramma's wel de juiste informatie om betrouwbaar conclusies aan te kunnen verbinden?

M.4 Proces

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op mogelijke inspraakreacties t.a.v. het proces van de totstandkoming van de KRW-plannen. Daarbij is onderscheid gemaakt in reacties m.b.t. de participatie die voorafging aan de plannen en de afstemming van de plannen.

M.4.1 Participatie

In de stroomgebiedbeheerplannen zal verantwoording worden afgelegd over art 14 KRW oftewel de wijze waarop het publiek is geïnformeerd, participatie (betrokkenheid) is aangemoedigd en de consultatie heeft plaatsgevonden. Daar zijn mogelijk inspraakreacties op te verwachten en dat geldt ook voor de onderliggende plannen. In deze paragraaf zijn daar voorbeelden van opgenomen.

- *Hebben maatschappelijke organisaties daadwerkelijk inbreng gehad in de plannen?* Maatschappelijke organisaties, met name

natuur en milieu vinden dat ze te weinig inbreng hebben gehad in de plannen die ter inzage liggen. (6)

- *Zijn gemeenten wel voldoende betrokken?*

Bij het proces rond het opstellen van maatregelen voor de KRW voelen gemeentes zich te weinig betrokken. (12)

- *Zijn de agrariërs in de gebieden wel voldoende betrokken bij de keuze van de maatregelen?*

Volgens LTO Noord moet de publieke participatie in het agrarisch gebied nog beginnen. (4)

- *Is de betrokkenheid van burgers voldoende aangemoedigd?*

Nu de KRW concreet wordt in plannen, is het tijd om te zeggen waar schoon water werkelijk toe doet en wat de voordelen zijn van schoon water. Juist water is een makkelijke ingang om de burger bij zijn leefomgeving te betrekken en om draagvlak te creëren voor milieumaatregelen. Bovendien hebben burgers vaak ideeën die buiten de gebaande paden gaan. (2)

- *Is het bedrijfsleven en industrie voldoende betrokken bij de keuze van de maatregelen?*

M.4.2 Afstemming

Eén van de nieuwe aspecten van de KRW is dat er een binnen het stroomgebied afgestemd waterbeheer wordt geïntroduceerd. Er moet dus rekening gehouden worden met onderlinge afwenteling op waterlichamen van verschillende waterbeheerders. Dat betekent dus dat onderlinge afstemming van doelen en maatregelen tussen waterbeheerders nodig is. Ook de afstemming van KRW-maatregelen en doelen met andere beleidsvelden en/of ontwikkelingen van belang met het oog op maximale synergie te bereiken (10). Deze paragraaf biedt inzicht in welke reacties mogelijk te verwachten zijn.

Afstemming tussen waterbeheerders binnen Nederland

- *Waarom zijn de ambities van waterschap x ander/lager dan van waterschap y? (7)*
- *Hoe kan het dat in de ene regio elke afname van de gebruiksfunctie als significant wordt betiteld, terwijl elders een ondergrens wordt gehanteerd en wel enige schade wordt toegestaan? Per regio/waterbeheerder worden andere kwantitatieve criteria gehanteerd. (7)*
- *Vragen zijn te verwachten als voor vergelijkbare waterlichamen (watertypen) verschillende doelen zijn geformuleerd of als de wijze waarop de doelen zijn afgeleid verschillen. Dergelijke vragen zijn moeilijker te beantwoorden naarmate door bepaalde waterbeheerders meer is afgeweken van de landelijk afgesproken handreikingen; het regiospecifiek maken van de defaults kan ertoe leiden dat het ecologische allemaal wel klopt, maar dat voor een inspreker niet duidelijk is of dit allemaal wel klopt. (7)*
- *Waarom worden in de ene regio wel maatregelen voor herstel van hydromorfologie, zoals meandering in een 10-20 m brede strook langs een beek, genomen, en in de andere regio niet. Is vrijwillige medewerking van landeigenaren hiervoor wel toereikend? (2)*
- *Waarom stellen de overheden –zoals eerder is afgesproken– geen blauwe knooppunten vast om elkaar te kunnen*

aanspreken op het maken van afspraken voor de waterkwaliteit? (2)

- Het OVN doet de suggestie om aanpak, inzet en maatregelen niet alleen landelijk, maar juist per stroomgebied kritisch te bekijken, omdat er duidelijk sprake is van regionale verschillen en een aantal regio's niet op de juiste manier met de KRW lijkt om te gaan. Daarnaast verschilt de aanpak in de regio's met de aanpak van RWS en moeten ook deze verschillen tegen het licht worden gehouden en zoveel mogelijk gelijk worden getrokken. (6)

Tussen waterbeheerders op internationaal niveau

- Is het niet veel effectiever als de Belgen ervoor zorgen dat de Schelde niet zo vervuild is?
- Welk % stikstof en fosfaat komt uit het buitenland? (3)
- Heeft er internationaal wel voldoende afstemming plaatsgevonden? Denk daarbij bijvoorbeeld aan de problematiek van de verontreinigde bagger, die vanuit Duitsland langzaam deze kant opkomt. (3)
- Het OVN benadrukt het belang van het meenemen van internationale ontwikkelingen in het kabinetsstandpunt om noodzakelijke bovenstroomse maatregelen tijdig te agenderen, tot een goed afgestemd stroomgebied beheerplan te kunnen komen én om te toetsen of Nederland internationaal gezien in de pas loopt. (6)

Met ander beleid en/of ontwikkelingen

Natura 2000

- Zijn de KRW-maatregelpakketten voldoende afgestemd en volledig dekkend voor de vanuit N2000 vereiste watercondities?
- *Wordt er niet te gemakkelijk verwezen naar het verschil in timing tussen KRW en VHR als oorzaak van het feit dat VHR-doelen niet meegenomen worden in het KRW-proces?? DE DG-LNV heeft immers meermaals aangegeven dat deze afstemming wel degelijk mogelijk is.* Het is volgens MFL zeker wel mogelijk om met deze hulpmiddelen afstemming tussen N2000 en KRW te bewerkstelligen. Het wordt van belang geacht daarin de direct belanghebbenden, zoals de terreinbeheerders, volop te betrekken. MFL geeft als voorbeeld dat in Noord-Brabant men er met succes in geslaagd is om de instandhoudingsdoelen en de benodigde watermaatregelen in het gebiedsproces van de KRW te betrekken. Er is volgens hen geen reden om te wachten op GGOR of de uitwerking van beheersplannen om maatregelen voor de VHR- en andere beschermde gebieden op te nemen in het SGBP. Alle N2000 gebieden zijn opgenomen in het register Beschermde gebieden. De watercondities moeten hiervoor in 2015 op orde zijn. Voor deze gebieden kunnen geen 'exemptions' gelden. (1)
- Maatregelen voor de beschermde gebieden zijn niet erg duidelijk meegenomen in het proces. (3)

Zwemwater

-
- Heeft er afstemming plaatsgevonden tussen de aanwijzing van zwemwaterlocaties en de voorziene maatregelen i.h.k. van de KRW?

WB21

- In welke mate is er sprake van overlap van maatregelen voor WB21 en KRW?

Ruimte voor de Rivier

- Wat wordt de bijdrage van Ruimte voor de Rivier aan de KRW en in hoeverre draagt de KRW bij aan waterstandverlaging en daarmee de Ruimte voor de Rivier-plannen?

Grondwaterrichtlijn

- Welke lijn wordt nu gevoerd met betrekking tot grootschalige bodemverontreinigingen en de relatie met drempelwaarden en doelen uit de grondwaterrichtlijn? (3)

M.4.3 Juridisch

- Zorgt de KRW ook voor een aanscherping van de WVO-vergunningseisen?
- *Gaat Nederland op slot als gevolg van de milieukwaliteitseisen?* VROM wil de doelen en de waterkwaliteitsnormen wettelijk vastleggen in provinciale verordeningen en in haar Besluit Doelstellingen Wm. In de voortgangsbrief stelt de staatsecretaris dat de waterkwaliteitseisen alleen een directe rol spelen bij de waterhuishoudingsplannen en geen doorwerking hebben bij de vergunningverlening en ruimtelijke ordening, zodat de negatieve ervaring met de luchtkwaliteit zo veel mogelijk wordt voorkomen. Naast LTO is ook VNO-NCW er niet gerust op dat daarmee de angel uit de bureaucratie is gehaald. (4)
- Moet de watertoets ook niet worden ingezet met het oog op het voorkomen van achteruitgang van de waterkwaliteit?

De watertoets stelt randvoorwaarden aan wat er aan (nieuwe) activiteiten en ruimtelijke functies kan plaatsvinden. De watertoets zou zich echter – ook in verband met klimaatverandering – moeten uitspreken over de meest logische plaats van toekomstige activiteiten. De watertoets moet daarom pro-actief worden ingezet om ongewenste gevolgen voor het watersysteem te voorkomen. (2)

- Zijn er nog andere alternatieven overwogen n.a.v. de later uitgevoerde PLAN-mer? (3)
- Voorziet de in ontwikkeling zijnde nieuwe wet op de RO in nieuwe instrumenten t.a.v. gevolgen voor waterkwaliteit. (3)

M.4.4 Baten

- Zijn de baten van de KRW wel voldoende meegenomen in de besluitvorming? (5)

M.5 Bronnenlijst

1. brief Stichting Milieufederatie Limburg mede namens Staatsbosbeheer Regio Zuid, Vereniging Natuurmonumenten, Limburgs Landschap en de Brabantse Milieufederatie aan RBO Maas dd 19 december 2007)
2. de bron, doorzicht en dynamiek, N&M, 2007
3. rondje ik blijf het herhalen klankbordgroep Rijn West, 5 maart 2008

-
4. brief LTO noord aan RBO Rijn west dd 11 maart 2008
 5. Analyse vd geluiden uit klankbordgroepen van Martin Bijlsma (t/m maart 2008)
 6. OWN-advies over het kabinetsstandpunt mbt de Ex-ante evaluatie van de KRW (03-04-2008)
 7. Plan van aanpak coördinatie inspraak Kaderrichtlijn Water, DGW, 2008, Bijlage 4 Potentiële inspraakpunten uit de harmonisatie
 8. Plan van aanpak coördinatie inspraak Kaderrichtlijn Water, DGW,
 9. Brainstorm CSN dd 3 maart
 10. Decemhernota 2006
 11. concept verslag KBG RW van 7 juni2007
 12. verslag van participatiebijeenkomst en n.a.v. VKA-rapport RWS Oost Nederland